

.....

Jaar 2019
Afdeling 1
Nummer <gemblnr>
Publicatiedatum
Agendapunt <agpnr>
Datum initiatiefvoorstel <datum indiening>

Onderwerp

Instemmen met het initiatiefvoorstel 'Ban de Bom. Zeg ja tegen het VN-kernwapenverdrag en zeg nee tegen belastingontwijkende wapenproducenten' van de leden Roosma (GroenLinks), Bakker (SP), Simons (BIJ1), Mbarki (PvdA), Van Lammeren (PvdD) en Kılıç (DENK) en kennisnemen van de bestuurlijke reactie

Met dit initiatiefvoorstel stellen wij u voor het volgende besluit te nemen:

Tekst van openbare
besluiten wordt
gepubliceerd

De gemeenteraad van Amsterdam

Gezien het initiatiefvoorstel van de leden Roosma (GroenLinks), Bakker (SP), Simons (BIJ1), Mbarki (PvdA), Van Lammeren (PvdD) en Kılıç (DENK) van 04-06-2019, getiteld: 'Ban de Bom. Zeg ja tegen het VN-kernwapenverdrag en zeg nee tegen belastingontwijkende wapenproducenten',
Mede gezien de bestuurlijke reactie op het initiatiefvoorstel en de behandeling in de raadscommissie voor Algemene Zaken;

besluit:

- I. in te stemmen met genoemd initiatiefvoorstel;
- II. het college van burgemeester en wethouders te verzoeken:
 1. Namens Amsterdam, als eerste Nederlandse stad, het ICAN Cities Appeal ondertekenen en de Nederlandse regering op te roepen om het VN-kernwapenverdrag te ondertekenen en te ratificeren.
 2. Steden waar Amsterdam banden mee onderhoudt, via bijvoorbeeld het *Fearless Cities* netwerk of het *Mayors for Peace* netwerk, op te roepen ook het ICAN Cities Appeal te ondertekenen en een zelfde oproep te doen aan de Nederlandse regering.
 3. Wapenproducenten die in onze stad zijn gevestigd aan te schrijven en op te roepen om belastingdeals met de Nederlandse belastingdienst (*tax rulings*) openbaar te maken en bekend te maken of deze bedrijven wel of niet op dat verzoek zijn ingaan.
 4. Het instrument Beleidsregel Integriteit en Overeenkomsten (BIO) in te zetten om de wapenproducenten die gevestigd zijn in onze stad (te beginnen met de grootste 10) te screenen op (financiële) integriteit en de resultaten hiervan openbaar te maken.
 5. Te onderzoeken of wapenproducenten op enigerlei wijze profiteren van investeringen door de gemeente, en als dat zo is deze financieringsstroom te beëindigen.
 6. Te onderzoeken of de gemeente op enigerlei wijze andere dan financiële

Initiatiefvoorstel voor de raadsvergadering van

banden onderhoudt met wapenproducenten in deze stad, en als deze bestaan deze banden te verbreken.

7. In lijn met het initiatiefvoorstel “*Ban belastingontwijking via brievenbusfirma’s uit Amsterdam*” van de leden De Heer, Roosma, Bakker en Van Lammeren, aangenomen op 7 oktober 2016, bij het kabinet te blijven aandringen op het nemen van maatregelen tegen belastingontwijking en -ontduiking en daarbij voorrang te geven aan aanpakken van belastingontduikende en ontwijkende wapenproducenten.

III. kennis te nemen van de bestuurlijke reactie op het initiatiefvoorstel.

Wettelijke grondslag

Gemeentewet art. 147a, lid 1

Initiatiefvoorstel

Inleiding

“Help kernwapens de wereld uit, om te beginnen in Nederland.” Die leus is vandaag nog even actueel als deze was in de jaren 80, toen op 21 november 1981 in Amsterdam 400.000 mensen meeliepen in een vredesdemonstratie tegen kernwapens en op 29 oktober 1983 zoveel mensen naar Den Haag kwamen dat de bussen met demonstranten de stad niet meer in konden. Aanleiding was het besluit van de NAVO, in 1979, om in vijf West-Europese landen 572 middellangeafstandsraketten (waarvan 464 kruisraketten) te plaatsen – waaronder 48 in Nederland – als reactie op het plaatsen van SS-020 raketten door de Sovjet-Unie. Hoewel het kabinet het plaatsingsbesluit ondanks al het verzet toch ondertekende, werden de raketten uiteindelijk nooit geplaatst. Dat betekent helaas echter niet dat Nederland ‘kernwapen vrij’ is; Oud-premier Ruud Lubbers bevestigde in 2013 de aanwezigheid van 22 Amerikaanse atoombommen in ondergrondse kluisen in de gemeente Volkel in Brabant¹.

Belastingontwijkende wapenproducenten in Nederland

Nederland huisvest niet alleen 22 kernbommen, maar ook 's werelds grootste producenten van wapens. Uit onderzoek van Stop Wapenhandel en Transnational Institute blijkt dat de vijf grootste bedrijven die betrokken zijn bij de productie, ontwikkeling en het onderhoud van kernwapens – Lockheed Martin, Boeing, BAE systems, General Dynamics en United Technologies – een holding in Nederland hebben. Van de top 100 wapenbedrijven – die in 2016 samen voor bijna 450 miljard dollar aan wapens produceerden - hebben er 30 één of meerdere holdingstructuren in Nederland, met een jaarlijkse productie ter waarde van 203 miljard dollar. Dus bijna de helft van de omzet van de grootste wapenbedrijven wordt ‘verdiend’ in ons land.²

Het zal geen verrassing zijn dat deze wapengiganten niet naar Nederland komen voor het mooie weer. Ze komen voor het ‘aantrekkelijke belastingklimaat’, ofwel om belasting te ontwijken. Veel van de adressen van deze grote bedrijven zijn daarom

¹NRC, 10 juni 2013 – ‘Ruud Lubbers lekt over kernbommen op vliegbasis Volkel’
<https://www.nrc.nl/nieuws/2013/06/10/kernwapens-opgeslagen-op-vliegbasis-volkel-a1434074>

² Martin Broek (2016) Tax evasion and weapon production. Mailbox arms companies in the Netherlands.
<https://www.taxjustice.nl/wp-content/uploads/sites/7/2018/07/issue-brief-arms-trade-web.pdf>

Initiatiefvoorstel voor de raadsvergadering van

wel terug te vinden in het register van de Kamer van Koophandel, maar zij hebben vaak niet eens een deurbel. Boeing staat bijvoorbeeld ingeschreven op een adres aan de Strawinskylaan op de Zuidas, maar is daar niet fysiek terug te vinden. Uit onderzoek van de Stockholm International Peace Research Institute (SIPRI) blijkt bovendien dat deze bedrijven vaak een groot track record van corruptie hebben; het instituut schat dat wapenhandel voor 40% bijdraagt aan de corruptie in wereldwijde transacties.³

Dat Nederland een groot aantal brievenbusfirma's huisvest, die als doorvoerhaven dienen om duizenden miljarden euro's door te sluizen naar de 'echte' belastingparadijzen op bijvoorbeeld de Bahama's en de Kaaimaneilanden, is allang geen geheim meer. Nederland is koploper van Europa in het faciliteren van belastingontwijking, waardoor EU-landen jaarlijks 50 tot 70 miljard euro en ontwikkelingslanden zo'n 100 miljard dollar aan belastinginkomsten mislopen⁴.

Nederland biedt multinationals een belangrijk voordeel: *tax rulings*. De Nederlandse overheid maakt afspraken met bedrijven over de wijze waarop en hoeveel belasting wordt betaald. Deze afspraken zijn sterk bekritiseerd door de Europese Commissie en de OECD. Maar Nederland is nog niet bereid deze *rulings* op te geven. Onlangs heeft staatsecretaris Snels wel aangekondigd dat de *substance* eisen voor het afsluiten van dit soort *rulings* worden aangescherpt en dat de belastingdienst meer transparantie en eenduidigheid zal betrachten. Maar bestaande rullingpraktijken worden hierdoor niet geraakt en de wettelijke mogelijkheden om belasting te ontwijken worden niet aangepakt.

De Amsterdamse gemeenteraad nam in oktober 2016 al een initiatiefvoorstel aan van de leden De Heer, Roosma, Bakker en Van Lammeren, getiteld "*Ban belastingontwijking via brievenbusfirma's uit Amsterdam*", waarin het college wordt opgedragen te lobbyen voor het tegengaan van belastingontwijking en -ontduiking en ook te onderzoeken hoe de Beleidsregel Integriteit en Overeenkomsten kan worden ingezet om bedrijven hierop te screenen. In dit voorstel willen we ons speciaal richten op belastingontwijkende wapenproducenten en verdere stappen nemen.

Want dat onder de belastingontwijkende multinationals in Nederland zich zoveel wapenproducenten bevinden is een grote smet op ons land en ook op de stad Amsterdam waar velen van deze bedrijven zich 'gevestigd' hebben. Belastingontwijking door wapenproducenten is nog veel beschamender en cynischer dan ontwijking door multinationals als Starbucks of Ikea. Want de wapens die deze bedrijven produceren worden voornamelijk door overheden gekocht (vaak voor een te hoge prijs, omdat veel aan de strijkstok van corruptie blijft hangen) en met belastinggeld betaald. Maar vooral verwoesten zij talloze mensenlevens door oorlog en conflict.

Nederland is nu de grootste financiële facilitator van deze immorele handel in wapens. En Amsterdam zou zich daarom in de felste bewoordingen moeten

³ Martin Broek (2016) Tax evasion and weapon production. Mailbox arms companies in the Netherlands. <https://www.taxjustice.nl/wp-content/uploads/sites/7/2018/07/issue-brief-arms-trade-web.pdf>

⁴ Tax Justice (2016) – Belastingontwijking wat doen we eraan? <https://www.taxjustice.nl/wp-content/uploads/sites/7/2018/07/Visie-Tax-Justice-Nederland.pdf>

Initiatiefvoorstel voor de raadsvergadering van

uitspreken en met al haar middelen moeten verzetten tegen de vestiging van dit soort bedrijven in onze stad.

De wereldwijde gevolgen van wapens

Wereldwijd zijn er op dit moment nog steeds ongeveer 14.500 kernwapens.⁵ De ontploffing van zelfs één van deze 14.500 kernwapens, bedoeld of onbedoeld, boven een stad zoals Amsterdam, zou onvoorstelbaar catastrofale gevolgen hebben. De ontploffing van een kernwapen ter grootte van de bom gebruikt in Hiroshima (12 kiloton) zou leiden tot tussen de 60.000 en 70.000 directe doden, zoals blijkt uit onderzoek van PAX.⁶ Naast de afschuwelijke directe gevolgen van een ontploffing van een kernbom, zijn er ook veel schadelijke indirecte gevolgen. Uit onderzoek van klimaatwetenschappers en natuurkundigen blijkt dat de ontploffing van 100 betrekkelijk kleine kernwapens zou zorgen voor miljoenen tonnen rook in de atmosfeer, met als gevolg een 'nucleaire winter' en grote impact op de wereldwijde voedselproductie met hongersnood en maatschappelijke ontwrichting tot gevolg⁷.

Ook de miljardenwinsten op de conventionele wapenhandel van de grote wapenbedrijven met een holding in Amsterdam worden vaak verdient met transacties die vrede en mensenrechten bedreigen. De bedrijven leveren bijvoorbeeld ook wapens die de vreselijke oorlog in Jemen gaande houden. Een oorlog die tienduizenden doden heeft geëist, het toneel is van oorlogsmisdaden en de oorzaak is van een afschuwelijke hongersnood. Een motie van de Amerikaanse Senaat om de wapenexport van deze bedrijven te stoppen is getroffen door een veto van president Trump.

In Europa hebben wel een aantal landen besloten hun verantwoordelijkheid te nemen. De Nederlandse regering heeft bij monde van minister Kaag besloten geen wapenexportvergunningen meer te verstrekken voor de belangrijkste oorlogvoerende partijen in Jemen (Saoedi-Arabië, Egypte en de Verenigde Arabische Emiraten). Maar tegelijkertijd speelt Amsterdam op financieel gebied een rol als financiële draaischijf voor de grote internationale wapenbedrijven die wel blijven leveren. Lockheed Martin, Boeing, BAE Systems, General Dynamics en United Technologies verdienen gigantische bedragen aan wapens voor Saoedi-Arabië.

Verdere bewapening

De toekomst ziet er niet rooskleurig uit. Kernwapenstaten zijn de laatste jaren bezig hun kernwapen arsenalen te moderniseren, uit te breiden en de rol van kernwapens in hun defensiebeleid te vergroten. Er dreigt een wereldwijde nucleaire wapenwedloop. Het *Bulletin of the Atomic Scientists* luidde vorig jaar al de noodklok: het is twee voor twaalf.⁸ Zij gaven aan dat sinds de Koude Oorlog het risico op een kernoorlog nog nooit zo groot is geweest. VS en Rusland zeiden begin dit jaar het kernwapenverdrag (INF verdrag) kort na elkaar op. Na een opzegtermijn van zes maanden loopt dit verdrag definitief af in augustus 2019. Er is terecht angst voor een wapenwedloop, een angst dat we terug zullen keren naar 1979, het jaar dat de NAVO overging tot het kernwapenbesluit waar tegen toen zovelen in Nederland in opstand

⁵ Federation of American Scientists, <https://fas.org/issues/nuclear-weapons/status-world-nuclear-forces/>

⁶ *The Rotterdam Blast*, 2014, PAX for peace, <https://www.paxforpeace.nl/publications/all-publications/the-rotterdam-blast>

⁷ *Nuclear Famine: Two Billion People at Risk?*, 2013, International Physicians for the Prevention of Nuclear War, <https://www.ippnw.org/nuclear-famine.html>

⁸ *2018 Doomsday Clock Statement*, Bulletin of the Atomic Scientists, <http://thebulletin.org/sites/default/files/2018%20Doomsday%20Clock%20Statement.pdf>

Initiatiefvoorstel voor de raadsvergadering van

kwamen. Alleen het publieke verzet ontbreekt nog⁹.

VN-Kerwapenverdrag

Maar niet iedereen zit stil. Op 7 juli 2017 stemden in New York 122 landen voor het aannemen van het VN-kernwapenverdrag, vanwege de catastrofale humanitaire gevolgen van elk gebruik van nucleaire wapens voor de mens en het milieu wereldwijd. Nederland stemde helaas tegen. Op dit moment worden alle landen uitgenodigd om dit verdrag te ondertekenen en te ratificeren. Het verdrag verbiedt het gebruik, bezit, ontwikkeling, productie, stationering en overdracht van kernwapens onder welke omstandigheden dan ook en de assistentie bij, of aanmoediging van verboden handelingen.

ICAN, *the International Campaign to Abolish Nuclear Weapons* die in 2017 de Nobelprijs voor de Vrede won¹⁰, is momenteel bezig met een campagne om steden en gemeentes op te roepen hun steun uit te spreken voor het VN-kernwapenverdrag. Zij hebben een oproep (*appeal*) opgesteld die nationale overheden oproept om het VN-kernwapenverdrag te ondertekenen en te ratificeren. Een grote groep steden wereldwijd, waaronder steden als Washington DC, Toronto, Sydney, Hiroshima, Nagasaki, Manchester en München, hebben dit inmiddels gedaan. Amsterdam kan niet achterblijven.

Ook burgemeesters uit de hele wereld, verenigd in *Mayors for Peace* (waar de burgemeester van Amsterdam sinds 1984 lid van is) voeren een "noodcampagne voor een kernwapenvrije wereld". Zij doen een "een steeds krachtiger moreel appel op de wereldopinie en de wereldleiders" om kernwapens af te wijzen, omdat zij de verantwoordelijkheid dragen voor de veiligheid van hun burgers. De Nederlandse Burgemeesters voor Vrede hebben hun steun uitgesproken voor het ICAN Cities Appeal en daarmee Nederland opgeroepen om het VN-kernwapenverdrag te ondertekenen.

Amsterdam verzet zich tegen kernwapens

De indieners van het initiatiefvoorstel, GroenLinks, SP, BIJ1, PvdA, PvdD en DENK willen niet langer zwijgen en toekijken hoe de grote wereldmachten kernwapenverdragen opzeggen en hoe wapenproducenten zich verder verrijken dankzij Nederlandse belastingstructuren.

Steden hebben veel belang bij een kernwapenvrije wereld. Steden zijn het belangrijkste doelwit van nucleaire wapens en zij zullen de gevolgen van een nucleaire oorlog het meest merken (net zoals zij de gevolgen van klimaatverandering het hardst voelen). Steden kunnen ook een belangrijke rol spelen om het belang van een kernwapenvrije wereld aan te kaarten, bewustwording te creëren en allianties aan te gaan met de sociale bewegingen die allang strijden tegen kernwapens.

Amsterdam heeft ook in de geschiedenis vaak vooropgelopen in de strijd tegen wapenwedloop en atoomwapens. Letterlijk bij de grote demonstratie in 1981 toen 400.000 mensen op stonden en zich uitspraken tegen kernwapens in Nederland. En

⁹ De Volkskrant, 1 februari 2019, Is er een tweede Koude Oorlog ophanden nu Trump en Poetin het kernwapenverdrag hebben opgezegd? <https://www.volkskrant.nl/nieuws-achtergrond/is-er-een-tweede-koude-oorlog-ophanden-nu-trump-en-poetin-het-kernwapenverdrag-hebben-opgezegd~b52cdf0f/>

¹⁰ ICAN kreeg deze prijs voor haar werk om aandacht te vragen voor de catastrofale gevolgen van elk gebruik van kernwapens en haar inspanningen voor het VN-kernwapenverdrag

Initiatiefvoorstel voor de raadsvergadering van

in 1984 schaarde de gemeenteraad zich achter voorstel van raadslid Bob van Schijndel (PSP) dat stelde dat oorlogsschepen die zijn uitgerust met kernwapens niet welkom zijn in Amsterdam. In 1986 was er een demonstratie onder het motto "Is het oorlog op het IJ? Houd Amsterdam kernwapenvrij". En in de jaren 80 sprak het Amsterdamse gemeentebestuur zich, ook richting de Rijksoverheid, steeds vaker uit dat kernwapens niet welkom zijn in de hoofdstad¹¹.

Het is opnieuw tijd om als Amsterdam ons uit te spreken tegen kernwapens en de belastingontwijkende wapenproducenten in onze stad die profiteren van een wapenwedloop, oorlog en geweld. Dus ban de bom en ban de bommenmakers, om te beginnen uit onze stad!

Voorstel

De indieners van dit initiatiefvoorstel willen de vredelievende traditie van Amsterdam eer aan doen en stellen daarom voor het college van burgemeester en wethouders te verzoeken om:

- Namens Amsterdam, als eerste Nederlandse stad, het ICAN Cities Appeal ondertekenen en de Nederlandse regering op te roepen om het VN-kernwapenverdrag te ondertekenen en te ratificeren.
- Steden waar Amsterdam banden mee onderhoudt, via bijvoorbeeld het *Fearless Cities* netwerk of het *Mayors for Peace* netwerk, op te roepen ook het ICAN Cities Appeal te ondertekenen en een zelfde oproep te doen aan de Nederlandse regering.
- Wapenproducenten die in onze stad zijn gevestigd aan te schrijven en op te roepen om belastingdeals met de Nederlandse belastingdienst (*tax rulings*) openbaar te maken en bekend te maken of deze bedrijven wel of niet op dat verzoek zijn ingaan.
- Het instrument Beleidsregel Integriteit en Overeenkomsten (BIO) in te zetten om de wapenproducenten die gevestigd zijn in onze stad (te beginnen met de grootste 10) te screenen op (financiële) integriteit en de resultaten hiervan openbaar te maken.
- Te onderzoeken of wapenproducenten op enigerlei wijze profiteren van investeringen door de gemeente, en als dat zo is deze financieringsstroom te beëindigen
- Te onderzoeken of de gemeente op enigerlei wijze andere dan financiële banden onderhoudt met wapenproducenten in deze stad, en als deze bestaan deze banden te verbreken.
- In lijn met het initiatiefvoorstel "*Ban belastingontwijking via brievenbusfirma's uit Amsterdam*" van de leden De Heer, Roosma, Bakker en Van Lammeren, aangenomen op 7 oktober 2016, bij het kabinet te blijven aandringen op het nemen van maatregelen tegen belastingontwijking en -ontduiking en daarbij voorrang te geven aan aanpakken van belastingontduikende en -ontwijkende wapenproducenten.

Stukken

¹¹ Zie de beantwoording van de schriftelijke vragen van het raadslid Van Schijndel van 14 maart 1989 inzake oorlogsschip uitgerust met kernwapens in Amsterdamse haven.

Jaar 2016
Afdeling 1
Nummer <gemblnr>
Datum

Gemeente Amsterdam
Gemeenteraad

R

Initiatiefvoorstel voor de raadsvergadering van

Meegestuurd

Ter inzage gelegd

n.v.t.

De leden van de gemeenteraad van Amsterdam

Roosma (GroenLinks)

Bakker (SP)

Simons (BIJ1)

Mbarki (PvdA)

Van Lammeren (PvdD)

Kılıç (DENK)
